γ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος

Ὁ Χρυσόστομος γεννήθηκε στὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας τὸ 347 μ.Χ. Στὴν εὐσεβῆ μητέρα του Ἀνθοῦσα ὀφείλει τὴ χριστιανική του ἀνατροφή. Μικρὸς ἀκόμα, νήπιο, ἔμεινε ὀρφανὸς ἀπὸ πατέρα.

Ἡ Ἀνθοῦσα σὲ ἡλικία 20 χρόνων ἔμεινε χήρα καὶ ἔβαλε σκοπὸ στὴ ζωή της τὴν καλὴ ἀνατροφὴ τοῦ παιδιοῦ της. Τόση δὲ ἦταν ἡ ἀφοσίωσή της στὸ καθῆκον αὐτό, ὥστε ὁ ἐθνικὸς φιλόσοφος Λιβάνιος ἀναγκάστηκε νὰ ὁμολογήσῃ: «Ὦ θεοὶ τῆς Ἑλλάδος, ὁποίας γυναῖκας ἔχουσιν οἱ χριστιανοί!».

Σ' αὐτὸν τὸν εἰδωλολάτρη δάσκαλο ἀνάθεσε ἡ Ἀνθοῦσα τὴ μόρφωση τοῦ παιδιοῦ της.

Ὁ Λιβάνιος κατάλαβε τὴν ἀξία τοῦ μαθητῆ του καὶ ὅταν ὕστερα ἀπὸ καιρὸ τὸν ρώτησαν οἱ μαθητές του ποιὸν θὰ ἄφηνε διάδοχό του στὴ φιλοσοφικὴ σχολὴ στὴν Ἀντιόχεια, ἀπάντησε: «Τὸν Ἰωάννη, ἂν δὲ μᾶς τὸν ἔπαιρναν οἱ χριστιανοί».

Ὅταν τελείωσε τὶς σπουδές του ὁ Ἰωάννης, ἀσκοῦσε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου στὴν Ἀντιόχεια. Ἀλλὰ δὲν ἔμεινε γιὰ πολὺ δικηγόρος. Ἡ μελέτη τῆς θεολογίας τὸν γοήτεψε. Δέχτηκε τὸ βάφτισμα ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο τῆς Ἀντιόχειας τὸ 370 καὶ ἐπὶ τρία χρόνια ἔζησε ἀσκητικὸ βίο. Ἄλλα τέσσερα χρόνια ἔζησε ὕστερα κοντὰ σ' ἕνα γέροντα ἀσκητὴ καὶ ἄλλα δύο ἐντελῶς μόνος του σ' ἕνα σπήλαιο στὰ βουνά. Ἐπειδὴ ὅμως κλονίστηκε ἡ ὑγεία του, γύρισε στὴν Ἀντιόχεια τὸ 380 μ.Χ. καὶ χειροτονήθηκε διάκονος. Μετὰ ἕξι χρόνια χειροτονήθηκε πρεσβύτερος καὶ ἐπὶ ἕντεκα χρόνια διακρινόταν γιὰ τὴν εὐγλωττία του καὶ τὴν ἀφοσίωσή του στοὺς ἄπορους καὶ δυστυχισμένους.

Ἡ εὐγλωττία του γοήτευε τὰ πλήθη καὶ ἡ φήμη του ἔφτασε ὡς τὴν Κωνσταντινούπολη. Τότε αὐτοκράτορας ἦταν ὁ Ἀρκάδιος, ὁ ὁποῖος τὸν κάλεσε στὴν πρωτεύουσα καὶ τὸν ἀνέβασε στὸν πατριαρχικὸ θρόνο τὸ 398 μ.Χ.

Οἱ ὁμιλίες τοῦ Ἰωάννου στὶς ἐκκλησίες ἄφησαν ἐποχή. Οἱ ναοὶ στοὺς ὁποίους κήρυσσε δὲ χωροῦσαν τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ἔρχονταν ν' ἀκούσουν τὴ διδασκαλία του.

Ὁ λαὸς στὴν Κωνσταντινούπολη τὸν λάτρευε κυριολεκτικά, ὄχι μονάχα γιὰ τὴ ρητορική του ἱκανότητα, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν ἐνάρετο βίο του. Ὁ Ἰωάννης ἦταν ἀφοσιωμένος στὸ ποίμνιό του σὰν καλὸς ποιμένας. Δὲν ἄφησε καμιὰ εὐκαιρία νὰ μὴ δείξῃ τὴ στοργή του στοὺς δυστυχισμένους. Ἦταν ἀλήθεια ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος στὴν κατάλληλη θέση.

Ὁ Ἰωάννης δὲν περιορίστηκε μονάχα νὰ διδάσκῃ τὶς χριστιανικὲς ἀλήθειες καὶ νὰ καθοδηγῇ στὴν ἀρετή. Καυτηρίαζε τὸν ἄσωτο

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης
ὁ Χρυσόστομος

βιο ποὺ ἔκαναν οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἰσχυροί. Ἤρε πολὺ αὐστηρὰ μέτρα κατὰ τῶν κληρικῶν, ποὺ πλούτιζαν ἀπὸ τὴν ἱεροσύνη. Λὲ δίστασε νὰ ἐλέγξη ἀκόμα καὶ τὴν αὐτοκράτειρα Εὐδοξία, γιὰ τὴν ἀκόλαστη ζωή της. Περίφημη ἔμεινε ἡ φράση του γιὰ τὴν αὐτοκράτειρα: «Πάλιν ἡ Ἡρωδιὰς μαίνεται· πάλιν ταράσσεται· πάλιν ὀρχεῖται· πάλιν ἐπὶ πίνακι κεφαλὴν Ἰωάννου ζητεῖ λαβεῖν».

Ἡ αὐστηρότητά του καὶ ὁ ἔλεγχός του ἔγιναν αἰτία ν' ἀποχτήση ἐχθροὺς ὅλους τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς ἰσχυρούς, ὅλους τοὺς ἄρχοντες καὶ τοὺς κληρικούς. Καὶ γιὰ νὰ ἡσυχάσουν ὅλοι αὐτοὶ ἀπὸ τὸν αὐστηρὸ ἔλεγχο τοῦ πατριάρχη, ἀποφάσισαν νὰ τὸν ἐξοντώσουν.

Σὲ μιὰ σύνοδο ἀπὸ κληρικούς, ποὺ ἔγινε στὴ Χαλκηδόνα μὲ πρόεδρο τὸν πατριάρχη τῆς Ἀλεξάντρειας Θεόφιλο, πάρθηκε ἀπόφαση νὰ τὸν καθαιρέσουν ἀπὸ τὸ θρόνο τοῦ Πατριαρχείου καὶ νὰ τὸν ἐξορίσουν. Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ στηρίχτηκε σὲ συκοφαντίες. Γι' αὐτὸ καὶ δὲ δέχτηκε ὁ Χρυσόστομος νὰ πάρη μέρος στὴ σύνοδο.

Ἐξάλλου ἡ σύνοδος παίρνοντας μιὰ τόσο ἐχθρικὴ θέση ἀπέναντι στὸ Χρυσόστομο, δὲ λογάριασε τὴν ἀντίδραση τῆς κοινῆς γνώμης. Ἡ ἀπόφασή της ἦταν ἀντίθετη στὸ αἴσθημα τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος μόλις πληροφορήθηκε ποιὰ ἀπόφαση πῆρε ἡ σύνοδος, ἐξεγέρθηκε καὶ ματαίωσε τὴν ἐξορία καὶ τὴν καθαίρεση.

Δὲ μπόρεσε ὅμως ὁ λαὸς νὰ ἐμποδίση τὸ μίσος τῆς αὐτοκράτειρας Εὐδοξίας καὶ τὸ πάθος πολλῶν ἐχθρῶν τοῦ πατριάρχη νὰ ἐπιτύχουν ὅ,τι δὲν πέτυχε ἡ ἀπόφαση τῆς συνόδου. Ἔτσι ὕστερα ἀπὸ ἕνα χρόνο μετὰ τὴν ἀπόφαση τῆς συνόδου τοῦ 403 μ.Χ. μὲ ἐνέργειες τῆς Εὐδοξίας συγκροτήθηκε ἄλλη σύνοδος, τὸ Μάρτιο τοῦ 404 μ.Χ., ἡ ὁποία ἀποφάσισε κι αὐτὴ τὴν καθαίρεση τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ὕστερα ἀπὸ δυὸ μῆνες τὸν ὁδήγησαν σὲ ἐξορία, κρυφὰ ἀπὸ τὸ λαό, γιὰ νὰ μὴν ἀντιδράση ὅπως καὶ τὴν πρώτη φορά.

Τὴν ἑπόμενη μέρα ὅμως πληροφορήθηκε ὁ λαὸς τὴν ἀπαγωγὴ τοῦ πατριάρχη του καὶ στασίασε. Ἀγανακτισμένος γιὰ ὅ,τι ἔγινε παρὰ τὴ θέλησή του, ἔκαψε τὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας, γιὰ νὰ δείξη πὼς χωρὶς τὸν Ἰωάννη δὲ χρειάζεται ὁ ναός.

Ἀλλὰ δὲν πέτυχε τὴν ἐπάνοδο τοῦ Χρυσοστόμου. Ὁ σεπτὸς ἱεράρχης μεταφέρθηκε στὴν Κουκουσὸ τῆς Ἀρμενίας. Οἱ διῶκτες του νόμιζαν πὼς δὲ θ' ἀντέξη σὲ πορεία ποὺ κράτησε 70 μέρες. Ὁ Ἰωάννης ὅμως ἔφτασε σῶος καὶ ἐπὶ τρία χρόνια ἦταν ὁ μεγάλος ἐξόριστος, πού, ὅπου κι ἂν βρισκόταν, συγκέντρωνε τὸ σεβασμὸ τῶν χριστιανῶν.

Σ' ὅλο τοῦτο τὸ διάστημα ὁ Ἰωάννης δὲν ἔπαψε ν' ἀγωνίζεται τὸν ἀγώνα τῆς ὀρθοδοξίας. Οἱ ἐχθροί του τότε κατόρθωσαν νὰ πείσουν τὸν

αὐτοκράτορα Ἀρκάδιο νὰ διατάξῃ νὰ μεταφέρουν τὸν Ἰωάννη σὲ χειρότερη ἐξορία.

Τρεῖς μῆνες βάδιζε ὁ Χρυσόστομος στὸ νέο τόπο τῆς ἐξορίας του. Οἱ φρουροί του, ἀνάλογα μὲ τὶς ὁδηγίες ποὺ πῆραν, τοῦ φέρνονταν βάναυσα καὶ πρὶν φτάσῃ στὴν παραλία τοῦ Εὔξεινου Πόντου, πέθανε σὲ ἡλικία 60 χρόνων κατὰ τὸ 407 μ.Χ.

Τὸ σεπτὸ λείψανο τοῦ Χρυσοστόμου τὸ μεταφέρανε στὴν Κωνσταντινούπολη μὲ πομπὴ καὶ τὸ τοποθέτησαν στὸ ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

Ὁ Ἰωάννης μὲ τὰ πολλά του χαρίσματα λάμπρυνε τὸ θρόνο τῆς Κωνσταντινούπολης. Ποτὲ ἄλλη φορὰ δὲν ἀκούστηκαν στὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας τόσο ὑπέροχοι λόγοι. Ποτὲ ἄλλη φορὰ δὲ συγκινήθηκαν οἱ χριστιανικὲς καρδιὲς τόσο, ὅσο ἀπὸ τὰ κηρύγματα τοῦ Ἰωάννη.

«Κατὰ τὶς τραγικὲς ἡμέρες ποὺ πάλευε ἐναντίον τῆς Εὐδοξίας, ἀκούστηκαν ἀπὸ τὸ στόμα του χρυσὰ λόγια, ποὺ ὁ ἀρχαῖος κόσμος δὲν ἄκουσε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Δημοσθένη καὶ τοῦ Κικέρωνα», ἔγραψε ἕνας ξένος καθηγητής. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἰωάννης κατέχει τὴν πρώτη θέση στὴν Ἐκκλησία. Σὲ πολλὰ συγγράμματά του βρίσκει κανεὶς καὶ σήμερα τὴ γοητεία τῆς σκέψης τοῦ ἱεράρχη καὶ τὴν ὡραιότητα τῶν λόγων του.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ συγγράμματά του ὁ Ἰωάννης ἔγραψε καὶ τὴ θεία λειτουργία, ποὺ τελεῖται κάθε Κυριακή. Ἡ μνήμη του γιορτάζεται στὶς 27 Ἰανουαρίου.

Ἀπολυτίκιο

Ἡ τοῦ στόματός σου καθάπερ πυρσὸς ἐκλάμψασα χάρις τὴν οἰκουμένην ἐφώτισεν, ἀφιλαργυρίας τῷ κόσμῳ θησαυροὺς ἐναπέθετο, τὸ ὕψος ἡμῖν τῆς ταπεινοφροσύνης ὑπέδειξεν. Ἀλλὰ σοῖς λόγοις παιδεύων, πάτερ Ἰωάννη Χρυσόστομε, πρέσβευε τῷ Λόγῳ Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.